

Euroopan työpaikkojen seurantaväline 2019: Muutoksia alueellisessa työllisyysrakenteessa

Johdanto

Alueiden välisten erojen kasvusta EU:n jäsenvaltioiden sisällä on yhä enemmän näyttöä. Joillakin alueilla, yleensä pääkaupungeissa ja muilla suurkaupunkialueilla, tilanne on huomattavasti muita parempi. Jos alueellisiin eroihin ei puututa, ne voivat horjuttaa sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Alueiden välisen eriarvoisuuden kasvu on yksi niistäasioista, jotka ovat aikaansaaneet pettymyksen tunteita nykyisiä poliittisia järjestelmiä kohtaan. Se puolestaan heikentää demokraattisten järjestelmien perustana olevia yhteiskunnallisia siteitä.

Tässä raportissa analysoidaan muutoksia työllisyyden rakenteissa EU:n alueella. Kun tunnistetaan nämä muutokset ammatti- ja alakohtaisessa työllisyydessä ja niiden vaihtelu eri alueilla, voidaan auttaa päätöksentekijöitä ymmärtämään, miten rakennemuutos lisää alueellisten kasvumallien epätasapainoa.

Analyssissä verrataan työllisyyden kasvun ja vähentemisen malleja neljällä eri alueella, jotka ovat pääkaupunki, muu valtaosin kaupunkimainen alue, alue, johon kuuluu sekä kaupunki- että maaseutualueita, ja valtaosin maaseutumainen alue. Siinä käsittellään 130:tä aluetta vuosina 2002–2017 yhdeksässä suuremmista jäsenvaltioista: Belgia, Espanja, Italia, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Tšekki ja Yhdistynyt kuningaskunta. Näiden alueiden osuus EU:n työntekijöistä on lähes neljä viidesosaa.

Taustaa

Alueilla on tärkeä osa EU:n päätöksenteossa, erityisesti koheesiopolitiikassa. Ne ovat alueellisia perusyksikköjä sovellettaessa toimintalinjoja, joiden osuus EU:n kokonaistalousarviosta on lähes kolmannes. EU on tähän asti toteuttanut onnistuneesti tavoitettaan jäsenvaltioiden välisten taloudellisten erojen vähentämisestä. Tasotettavan kasvun ja aluepolitiikan yhdistelmä on vauhdittanut bruttokansantuotteen kasvua henkeä kohti viimeisen 15 vuoden ajan Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioissa.

Samoin kävi, kun Espanjan, Irlannin ja Portugalin kaltaiset aiemmin liittymisneuvotteluja käyneet maat pystyivät lähestymään taloudellisesti suhteessa Euroopan yhteisön perustajavaltioihin.

Viime vuosina on kuitenkin käynyt selväksi, että alueiden väliset erot taloudellisessa menestyksessä ovat kasvamassa useissa jäsenvaltioissa. Äänestysmallien mukaan tämä on yksi tekijä, joka saa EU:n kansalaiset tuntemaan pettymystä vakiintuneita poliittisia puolueita kohtaan ja ruokkii sellaisten populististen vaihtoehtojen nopeaa nousua, jotka pyrkivät hyötymään vaaleissa tältä pettymyksestä.

Keskeiset havainnot

Väestön ja työllisyyden kasvu on ollut kaikkien yhdeksän jäsenvaltion pääkaupunkialueilla paljon suurempaa kuin muilla saman maan alueilla. Vuosina 2002–2017 työllisyys kasvoi pääkaupunkialueilla 19 prosenttia ja muualla 10–12 prosenttia. Tämä näkyi kansantalouden tuotoksessa niiden kasvavana osutena. Lontoon, Pariisin ja Tukholman suurkaupunkialueiden osuus maidensa bruttokansantuotteesta oli vähintään 30 prosenttia.

Pääkaupunkialueet erottuvat muista siinä, että erittäin suuri osa niiden työllisyystä keskittyy palvelualaan. Teollisuus on loppunut näiltä alueilta muita alueita aiemmin ja nopeammin, ja niiden varhainen erikoistuminen palveluihin on osoittautunut onnistuneeksi, kun moderni talous muuttuu palvelupohjaiseksi. Lähes 75 prosenttia työllisyyden ja talouden kansallisesta tuotoksesta tulee nyt palveluista, mutta monilla pääkaupunkialueilla osuus nousee jopa yli 85 prosenttiin.

Yhdeksässä jäsenvaltiossa muutokset työllisyyden ovat kaikkineen parantaneet tilannetta (enemmän uutta nettotyöllisyyttä hyväpalkkaisissa töissä), johon on liittynyt lievää polarisoitumista, kahtiajakautumista (työllisyyttä on hieman enemmän matalapalkkaisissa kuin keskipalkkaisissa töissä). Pääkaupunkialueet näyttävät kuitenkin olevan merkitsevästi yhteydessä työllisyyden polarisoitumiseen. Niillä on suhteettoman suuri osuus

hyväpalkkaisista, suurta ammattitaitoa vaativista töistä osaamisvaltaisissa palveluissa, mutta myös matalapalkkatiön osuuksia on kasvanut useimmilla pääkaupunkialueilla tutkittuna aikana.

Pääkaupunkialueiden ja muiden alueiden kasvavista taloudellisista eroista huolimatta on näyttöä siitä, että alueelliset työllisyysten rakenteet lähtevät keskimääräistä eurooppalaista työllisyystä rakennetta. Esimerkiksi Puolan maatalousalan nopea supistuminen viime vuosikymmenten aikana ja vastaava valmistusteollisuuden ja erityisesti palvelujen kasvu ovat olleet tässä jäsenvaltiossa ylöspäin tapahtuvan lähteytymisen tärkeä liikkeellepaneva voima. Samalla saman maan eri alueiden työllisyysrakenteiden erot kasvavat, kun taas jäsenvaltioiden väliset erot joko pienenevät tai pysyvät samoina.

Maat ja alueet, joissa valmistusalan työllisyys on osoittautunut kestävimmäksi (Tšekki, Puola ja jotkin Saksan alueet), ovat niitä, joissa keskipalkkainen työ on pitänyt parhaiten pintansa.

Päätelmät

Vaikka EU on onnistunut vähentämään jäsenvaltioiden välisiä taloudellisia eroja, yhteiskunnallinen eriarvoisuus on edelleen kasvanut. Viime aikoina yleistä poliittista huolta on herättänyt alueiden välisen eriarvoisuuden kasvu maiden sisällä.

Julkisilla investoinneilla, esimerkiksi julkisten palvelujen työpaikkoina, on tärkeä tehtävä alueellisesti tasapainoiseman kasvun tukemisessa, koska koulutusalan, terveydenhoidon ja julkishallinnon työpaikkojen palkkataso on tavallisesti keskimääräistä korkeampi, ja ne jakautuvat maantieteellisesti tasaisemmin.

Alueellista liikkuvuutta on pidetty yhtenä vastaläkkenä epätasapainoiseen alueelliseen kasvuun, kun ihmisiä kannustetaan siirtymään taantuvilta alueilta nopeamman kasvun alueille. Tässä on kuitenkin vaarana, että heikossa asemassa olevat alueet jäävät vielä enemmän jälkeen. Alueiden integrointi on aivan yhtä tärkeää kuin ihmistenkin, ja se on vielä kiireellisempää alueilla, joiden uhkana on teollisuuden taantuminen tai väestökato.

Koska digitaalisuus lisääntyy useimmissa töissä, ja työ on usein paikasta riippumatonta, laadukkaan laajakaistayhteyden yleinen saatavuus on selkeä esimerkki poliittikasta, jolla voidaan edistää työvoiman jakautumista. Laadukas työllisyys – joka liittyy usein työhön, jota voitaisiin periaatteessa tehdä etätyönä tai virtuaalisesti – keskittyy kuitenkin tavallisesti enemmän eikä suinkaan vähiten suurille kaupunkialueille ja usein pääkaupunkialueille. Vaikka yhteenliitettyä hyvädestä on hyötyä, se voi vastata vain osittain alueellisesti epätasapainoiseen kasvun ongelmaan.

EU:n aluepolitiikan pitäisi tukea jatkossakin heikossa asemassa olevia alueita, jotta ne eivät jääisi enemmän jälkeen alueellisista kasvukeskuksista. Infrastruktuuri-investointeista saadaan yhdistävä kudos, joka vahvistaa eri alueiden ja aluetyyppien välisiä yhteyksiä. Inhimilliseen pääomaan (esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan globalisaatiorahaston kautta) tehtävät investoinnit auttavat kyseisten alueiden ihmisiä ja yrityksiä mukautumaan muuttuviihin työpaikkatarpeisiin. Tällaisilla toimintalajoilla voidaan lieventää riskiä taloudellisen toiminnan liiallisesta keskittymisestä joillekin alueille ja muiden alueiden eristäytymisestä.

Lisätietoja

Raportti *European Jobs Monitor 2019: Shifts in the employment structure at regional level* on saatavana osoitteessa <http://eurofound.link/ef19036>

Tutkimusjohtaja: John Hurley
information@eurofound.europa.eu